

Vadlīnijas

KVALIFIKĀCIJAS DARBU NOFORMĒŠANAI

Apstiprināts:
Tiesu ekspertu padomes sēdē
2017.gada 18.aprīlī protokols Nr.5

Metodiskie norādījumi rekomendē kvalifikācijas darba (turpmāk – darbs) struktūru un galvenās tehniskā noformējuma prasības.

Darbs ir patstāvīgi veikts teorētisks un praktisks pētījums, kurā autors apliecina savas zināšanas un iemaņas kādā no izvēlētās tiesu ekspertu specialitātes tēmām.

1. Vispārējās prasības

Darba nosaukumu formulē pēc iespējas konkrēti, lakoniski, lai nosaukums atklāj darba būtību.

Darbā lieto pareizas un precīzas atsauces, citējot, minot, pārstāstot viedokļus, faktus, datus – jebkura materiāla iekļaušana darbā no publicētiem darbiem un citiem izziņas avotiem, kā arī no citiem autoriem aizgūto domu izmantošana norāda atsaucēs un/vai literatūras sarakstā.

Darbā lieto lietišķu, zinātnisku valodas stilu, ievēro gramatikas un stilistikas noteikumus. Darbā lieto precīzu, objektīvu, aktuālu informāciju, juridisko un tehnisko terminoloģiju. Jāizvairās no liekvārdības, emocionāli tēlainas un sadzīviskas valodas elementiem, kas raksturīgi sarunvalodai, kā arī no pirmās personas lietošanas, piemēram, nevis „*es secinu*”, bet – „*var secināt*”, nevis „*es savā darbā pētīju*”, bet – „*darbā tiek pētīts*”. Darbu var rakstīt arī trešajā personā, t.i., lietojot izteiksmi „*autors uzskata*”, „*pēc autora domām*”.

2. Darba struktūra un saturs

Darba vai pētījuma atskaiti strukturē šādi:

- titullapa;
- anotācija;
- saturs;
- saīsinājumi;
- ievads;
- tēmas izklāsts nodaļās un apakšnodaļās;
- secinājumi un priekšlikumi;
- izmantoto avotu un literatūras saraksts;
- pielikumi.

2.1. Titullapa

Titullapā norāda darba nosaukumu, autora vārdu un uzvārdu, vietu parakstam, darba vadītāja (ja tāds ir) vārdu un uzvārdu, paraksta vietu, darba izstrādes vietu un gadu.

2.2. Anotācija

Anotācija ir īss darba raksturojums uz vienas lappuses. To raksta latviešu valodā un kādā no svešvalodām. Anotāciju struktūra un saturs abās valodās ir vienāds. Anotācijā norāda darba autoru un tēmas nosaukumu, ietver darba mērķa un uzdevumu formulējumu, apraksta darba struktūru, nodaļu un apakšnodaļu saturu. Anotācijā var raksturot darba apjomu (uzrādot lappušu, tabulu, attēlu skaitu, izmantoto literatūras avotu un pielikumu skaitu) un minēt atslēgas vārdus.

2.3. Saturs

Satura rādītāju ievieto aiz anotācijas. Satura rādītāja virsraksts ir „Satura”. Tas informē par visām darba sastāvdaļām. Satura rādītājā visus virsrakstus formulē tieši tā, kā tie rakstīti darba tekstā. Satura rādītāju var veidot, izmantojot teksta redaktora pieejamo funkciju “Satura rādītāja veidošana”.

2.4. Saīsinājumi

Ja darbā ir maz saīsinājumu, tad to skaidrošanai var neveidot atsevišķu lappusi, bet vajadzīgos skaidrojumus sniedz tajā lappusē, kur pirmo reizi saīsinājums lietots. Bieži lietotie un visiem zināmie saīsinājumi (tādi kā: apm., piem., sk., š.g., u.c., utt., u.tml., ha, cm, g, kg) nav jāpaskaidro. Saīsinājumi, kurus var neskaidrot, ir uzskaitīti Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumos Nr. 916 “Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība”. Saīsinājumus kārtoti pēc alfabēta.

2.5. Ievads

Ievadā ietver:

- tēmas izvēles pamatojumu;
- līdzšinējo pētījumu raksturojumu par izvēlēto tēmu, norādot arī nozīmīgākos avotus;
- darba mērķa un tā sasniegšanai veicamo uzdevumu formulējumu;
- darba struktūras pamatojumu;
- izmantoto avotu un pētījuma metožu uzskaitījumu (piem., vispārteorētiskā, empīriskā, vēsturiskā, analītiskā, statistiskā, socioloģiskā, salīdzinošā, aprakstošā u.c. metodes).

2.6. Darba tēmas izklāsts

Tēmas izklāsts ir darba galvenā, apjomīgākā daļa. Tēmas izklāstu sadala nodaļās, apjomīgākās nodaļas – apakšnodaļās. Nodaļu un apakšnodaļu virsrakstu numerācija visam darbam ir vienota. Nodaļai nedrīkst būt viena apakšnodaļa. Nodaļas sākumā var uzrakstīt dažas rindkopas vispārējā, raksturojošā tekstā, kas paskaidro nodaļā apskatāmos jautājumus un to sadalījumu apakšnodaļās. Katra nodaļa atspoguļo pētāmās tēmas aspektu un ir loģiski

saistīta ar citām darba nodaļām, t.i., katra nākamā nodaļa ir iepriekšējās turpinājums. Materiālu izklāsta secīgi, skaidri un saprotami. Nodaļu un apakšnodaļu nosaukumi precīzi atspoguļo to saturus, nosaukumi nedrīkst būt vienādi ar darba nosaukumu. Ja tekstā nav iespējams ietvert visus izmantotos materiālus vai aprakstīt iegūtos rezultātus, ieteicams izveidot pārskata tabulas, shēmas, diagrammas, iekļaut arī ilustrācijas, fotogrāfijas u.c. Ļoti apjomīgus materiālus ievieto pielikumos darba beigās.

Ja darbs ir saistīts ar eksperimentu veikšanu, to papildina ar atsevišķu nodaļu „Eksperimentālā daļa”, ko raksta aiz teorētiskā (literatūras) apskata nodaļām. Nodaļas izklāstu sāk ar darbā lietoto metožu un eksperimentu aprakstu, t.sk. apraksta darbā izmantoto aparatūru, objektu un reaģentu sagatavošanu, kā arī citus datus, kas nepieciešami aparatūras un vielu raksturošanai. Eksperimentālo daļu apraksta, sniedzot pietiekamu informāciju eksperimentu atkārtošānai. Atbilstoši darba specifikai eksperimentālajā daļā apraksta iegūtos rezultātus, tos analizē un sniedz novērtējumu.

2.7. Secinājumi un priekšlikumi

Secinājumi un priekšlikumi ir loģiski saistīti ar darba izstrādes mērķi. Ja, pabeidzot izpēti, nav iespējams formulēt secinājumus un priekšlikumus, norāda, ka darba mērķi sasniegt nav izdevies, argumentējot tā iemeslus. Secinājumi un priekšlikumi ir darba noslēdzošā daļa. Tajā sniedz teorētiskus vispārīnājumus, analizētā procesa un parādību novērtējumu, secinājumus, kas izriet no darba satura un jauninājumiem, ko autors ieviesis tēmas izpētē. Autora priekšlikumi par pētāmajiem jautājumiem izriet no darbā minētajiem secinājumiem.

2.8. Atsauces, izmantoto avotu un literatūras saraksts

Literatūras sarakstā min tikai tādu literatūru un avotus, uz kuriem ir atsaucies tekstā. Izmantoto avotu un literatūras sarakstam ir vienota numerācija. Uz tekstā izmantotajiem avotiem obligāti atsaucas, ja tekstā sniegts citāts; dots skaitlisks materiāls; pieminēts vai aprakstīts kāds piemērs vai vienreizējs gadījums, kas nav vispārzināms; izklāstīts kādas personas teiktais, viedoklis vai uzskati; pieminēts kāds avots, zinātnisks raksts, pētījums u.c. Ja tekstā citēta tikai daļa no kāda teksta, papildinot ar rakstītāja veidoto teikumu, lieto pēdiņas, iesākot citēt, un liek atsauci aiz pēdiņām citāta beigās.

Noformējot darbu, ir pieļaujams izmantoto avotu un literatūras sarakstu veidot gan pēc humanitārajās zinātnēs, gan dabaszinātnēs pieņemtajiem principiem.

Veidojot izmantoto avotu un literatūras sarakstu pēc humanitārajās zinātnēs pieņemtajiem principiem, vispirms norāda visus pētījumā izmantotos darbus alfabētiskā kārtībā pēc autora uzvārda vai izdevuma nosaukuma, vispirms valodās ar latīņu alfabētu, pēc tam - slāvu alfabētu (*kirilicu*). Visus datus par literatūras avotu ņem no grāmatas titullapas (nevis no vāka). Norādot normatīvos aktus, atsaucas uz oficiālo publikācijas avotu “Latvijas

Vēstnesis” vai “Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs”.

Atsauces liekamas lappuses beigās (“*footnote*” vai vērēs) augošā secībā visa darba garumā. Atsauces noformē valodā, kurā ir rakstīts avots. Ja tekstā atkārtoti izmanto vienu un to pašu avotu vienas lappuses ietvaros, tad atsaucēs latviešu valodā raksta „Turpat” un norāda attiecīgo lappusi, ja tā ir mainījies.

Veidojot literatūras un citu informācijas avotu sarakstu pēc dabaszinātnēs pieņemtajiem principiem, informācijas avotu sarakstu kārtu to izmantošanas secībā, t.i., atsauces numurs tekstā atbilst literatūras avota numuram bibliogrāfiskajā sarakstā. Atsauces numuru tekstā ievieto kvadrātiekvās, piemēram, divas atsauces [3, 7]. Ja darba izstrādē izmanto literatūras atsauču datorprogrammu, piemēram, „*Mendeley Desktop*”, literatūras atsauču noformēšanai var izmantot “*Elsevier Vancouver*” noformējuma stilu.

Gadījumā, ja darbā lieto terminus un definīcijas vai arī ir nepieciešamība pēc skaidrojošā teksta, to izvieto attiecīgās lapas apakšējā daļā, izmantojot teksta redaktora funkciju –zemrindas atsaucē. Atsauci raksta ar 1 līnijas atstarpi (*single-spaced*).

Par katru izmantoto darbu literatūras sarakstā norāda: autora (autoru) uzvārdu nominatīvā un vārda pirmo burtu (krievu valodā – iniciāļus), pilnu grāmatas nosaukumu (nedrīkst saīsināt), izdošanas vietu, izdevniecību, izdošanas gadu, lappušu skaitu.

Ja grāmatai ir 2 vai 3 autori, tad iespieddarba aprakstā norāda visus. Ja darbu sarakstījis autoru kolektīvs, tad norāda sastādītāju, redaktoru vai citu par izdevumu atbildīgu personu.

Ja darbam izmantots kāds konkrēts raksts no rakstu krājuma vai periodiskā izdevuma, tad norāda raksta autoru, raksta nosaukumu un liek divas slīpas svītras (/), aiz tām norādot krājuma nosaukumu u.c. ziņas, kā iepriekš minēts, tikai lappušu kopskaita vietā nosauc attiecīgā raksta sākuma un beigu lappuses.

Lappusēm saīsinājumi: latviešu val. - lpp., krievu val. - c., angļu un franču valodā- p., vācu val. - S. Citi saīsinājumi: sējums - sēj., Bd.4, Vol.1; Burtnīca - burtn.; sleja - sl. Izmantoto avotu un literatūras noformēšanas veids ir parādīts pielikumā.

Atsaucoties uz interneta resursiem, norāda gan aizgūtā materiāla nosaukumu (ja tāds ir), gan arī interneta mājaslapas adresi, no kuras tas aizgūts. Interneta adresi norāda pilnībā, proti – nevis tikai sākotnējo mājaslapas adresi (piemēram, www.delfi.lv), bet gan precīzu adresi tieši izmantotajam rakstam/materiālam. Adreses beigās iekavās norāda informācijas iegūšanas datumu, piemēram, (skatīts 01.01.2015.).

2.9. Pielikumi

Darbam var veidot pielikumus, piemēram, tabulas, attēlus, fotogrāfijas, dokumentus, iekārtu izdrukas, spektru attēlus u.c. materiālus, kas izmantoti darbā. Pielikumu uzdevums ir

papildināt darbu un atvieglot tā uztveršanu. Katram pielikumam piešķir nosaukumu, pielikumus numurē un tekstā, atsaucoties uz pielikumu materiāliem, norāda pielikuma numuru. Pielikumu lapas numurē vienoti visā darbā. Pielikumus atdala no pamatteksta ar atsevišķu lapu un uzrakstu „Pielikumi” lapas centrā.

2.10. Darba tehniskais noformējums

Darbu noformē datorsalikumā uz A4 formāta lapām, kurām apdrukāta viena lapas puse. Atkāpes no lapas malām: 30 mm – no kreisās puses, 20 mm – no labās puses, no augšas un apakšas.

Burtu lielums ir 12 punkti, ieteicamais fonts – *Times New Roman*, attālums starp rindām 1,5. Nodaļu virsrakstus raksta rindas centrā treknrakstā ar lielajiem burtiem, kuru lielums – 14 punkti, apakšnodaļu virsrakstus raksta rindas centrā treknrakstā ar mazajiem (izņemot pirmo) burtiem, kuru lielums – 14 punkti, pārējo sadaļu virsrakstus raksta treknrakstā ar mazajiem (izņemot pirmo) burtiem, kuru lielums – 12 punkti. Aiz virsrakstiem punktu neliek. Virsrakstu attālums no iepriekšējā teksta ir viena rinda. Pirmā līmeņa virsrakstiem attālums līdz turpmākam tekstam ir viena rinda, bet otrā līmeņa virsrakstiem tekstu raksta uzreiz nākamajā rindā.

Jaunu rindkopu sāk ar 1,27 cm atkāpi. Lappuse nedrīkst beigties ar virsrakstu. Lappuses numurē apakšā lapas vidū ar arābu cipariem, norādot kopējo lappušu skaitu, sākot ar nākamo lappusi aiz titullapas.

Attēla nosaukumu raksta zem attēla ar burtiem, kuru lielums – 12 punkti. Tabulas nosaukumu raksta virs tabulas ar burtiem, kuru lielums – 12 punkti

Citus stila un noformējuma elementus izvēlas darba autors pats, ievērojot izvēlētā stila vienveidību visā darbā.

Izmantoto avotu un literatūras saraksta noformējums**Grāmatas**

Rozenbergs J., Briģis I. Padomju civilprocesuālās tiesības. Rīga: Zvaigzne, 1978, 48.lpp.

Raksti grāmatās/konferenču krājumos utt.

Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess teorijā un praksē- ieguvumi un zaudējumi// Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K. Kriminālprocess. Raksti 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 20.-30.lpp.

Meikališa Ā. Kriminālprocesa likuma pilnveides vispārīgs raksturojums// LU 69.konferences rakstu krājums „Aktuālās tiesību realizācijas problēmas”, Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds, 2011, 396-404.lpp.

Raksti žurnālos/ drukāti

Pāvila D. Nepamatoti lēts piedāvājums kā konkurenci ierobežojošs līdzeklis// Jurista Vārds, 22.09.2015., Nr. 37 (889), 10.-15.lpp.

Strada-Rozenberga K. Tiesu darbam aktuālais 2012.gada 24.maija Kriminālprocesa likuma grozījumos // LR Augstākās tiesas biļetens nr.6/2013, 73.-81.lpp.

Raksti no interneta (žurnāls, cits avots utml.)

Meikališa A., Strada-Rozenberga K. Kārtējie jaunumi Kriminālprocesa likumā//Jurista vārds, 23.02.2010. Pieejams <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=205507&show=true> [aplūkots 02.06.2015].

Latvijas normatīvie akti

Grozījumi Kriminālprocesa likumā. 08.07.2015. likums/ Latvijas Vēstnesis, 140 (5458), 21.07.2015./Stājas spēkā 01.11.2015.

Administratīvā procesa likums. 25.10.2001. likums/ Latvijas Vēstnesis, 164 (2551), 14.11.2001. (pamatredakcija) Stājies spēkā 01.02.2004. Konsolidētā redakcijā pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=55567> [aplūkots 15.06.2015].

ES normas

Eiropas Padomes 2008.gada 27.novembra Pamatlēmums 2008/947/TI par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu tādiem spriedumiem un probācijas lēmumiem, kuri paredzēti probācijas pasākumu un alternatīvu sankciju uzraudzībai// Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, L 337, 2008. gada 16. decembris.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 5.aprīļa direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, un ar kuru aizstāj Padomes pamatlēmumu 2002/629/TI. // Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, L 101, 2011. gada 15. aprīlis.

Ja attiecīgajos dokumentos ir grozījumi, tad norāda Konsolidētā redakcijā pieejams:.....
<http://eur-lex.europa.eu>.....

Likumprojektu gaitu raksturojošā informācija un dokumenti

Informācija par Likumprojekta nr.1124/Lp9 Saeimas likumprojektu reģistrā. Pieejama
<http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttocategory=1124/Lp9> [aplūkots 15.06.2015].

Likumprojekts nr.276/Lp12 un tā anotācija. Pieejama
<http://titania.saeima.lv/LIVS12/saeimalivs12.nsf/0/A2A8DD03D30A2D10C2257E580025A39E?OpenDocument> [aplūkots 02.06.2015].

Saeimas 24.05.2012 sēdes stenogramma. Pieejama
<http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/71C92C10605E7FE9C2257A0E003B30D5?OpenDocument> [aplūkots 02.06.2015].

Likumprojekta “Grozījumi KPL” (Nr.50/Lp11) Priekšlikumu tabula. 2.lasījums. Pieejama
<http://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/DC670AE997D37009C225799F004FD0D0?OpenDocument> [aplūkots 02.06.2015].

Tiesu nolēmumi

Satversmes tiesas nolēmumiem

Satversmes tiesas 2008.gada 29.aprīļa spriedums lietā Nr. 2007-25-01/ Latvijas Vēstnesis, 69 (3853), 07.05.2008.

Satversmes tiesas 2014.gada 3.aprīļa lēmums par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2013-11-01/Latvijas Vēstnesis, 69 (5129), 07.04.2014.

Augstākās tiesas nolēmumiem

Augstākās tiesas 2015. gada 28. aprīļa lēmums krimināllietā Nr. 11815003710 (SKK-0148-15).

Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumiem

“Eiropas Cilvēktiesību tiesas XXXX.gada XX.mēneša spriedums (vai lēmums; ja nolēmumu pieņēmusi Lielā palāta, tas arī jānorāda; tāpat jānorāda, ja spriedums ir tikai par atlīdzību – visa šī informācija ir atrodama nolēmuma pirmajā lapā) lietā Khan pret Apvienoto Karalisti (lietas nosaukumā uzvārdus un organizāciju nosaukumus nevajadzētu latviskot, jo tad interesents tos nevarēs atrast ECT nolēmumu datu bāzē, savukārt valsti-atbildētāju rakstām latviešu valodā), iesniegums Nr.XXXX/XX (iesnieguma numurs visprecīzāk identificē lietu, jo mēdz būt vienādi uzvārdi), XX.rindkopa”. Retos gadījumos varētu būt nepieciešams norādīt, ka spriedums vēl nav stājies spēkā.

Piemēram:

Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2013.gada 26.novembra Lielās palātas spriedums lietā X. pret Latviju, iesniegums Nr.27853/09, 4.rindkopa;